

KULTURA

Prinos kazališnoj kritici i povijesti: Ana Lederer i Marija Grgičević

DARKO MIHALIĆ

KAZALIŠTE – Dodijeljene nagrade »Petar Brečić«

DOBITNICE MARIJA GRGIČEVIĆ I ANA LEDERER

Uzorna novinarska forma i osobni autorski integritet prate rad Marije Grgičević / Ana Lederer je teatrografski precizno vrednovala redateljski rad Tita Strozija u monografiji

ZAGREB – Kazališna kritičarka Marija Grgičević i teatrologinja Ana Lederer dobile su nagradu za kazališnu kritiku, esej i dramaturgiju »Petar Brečić« za 2003. godinu. Marija Grgičević nagrađena je za trajni i neprijeporni doprinos hrvatskoj kazališnoj kritici, dok je Ani Lederer Prosudbeno povjerenstvo nagradu dodijelilo za monografiju »Redatelj Tito Strozij«.

Marija Grgičević objavljujući recenzije, osvrte i prikaze više od pedeset godina na stranicama *Večernjeg lista*, *Vjesnika*, *Telegrama* i *Vijenca*, a u granicama raspoloživa novinskog prostora pronalazila uzornu formu kao primjer sadržaja i oblika, ali i osobna autorskog integriteta

i objektivnosti, stoji u obrazloženju. Ana Lederer je, po mišljenju Povjerenstva, dosljedno, teatrografski precizno vrednovala redateljski rad Tita Strozija smještajući njegove umjetničke dosege u hrvatsku i europsku kazališnu povijest.

»Petar Brečić bi i danas zalažući se za pravo na slobodu kritike tražio odgovore na pitanja gdje se nalazi hrvatska kultura i koji je njezin odnos prema politici i vlasti«, izjavio je direktor Hrvatske radiotelevizije Mirko Galić na dodjeli nagrade u srijedu, ističući veliki Brečićev doprinos hrvatskomu kazalištu i Hrvatskomu radiju. »Petar Brečić mislio je u vrijeme kada je misliti bilo zabranjeno«, dodao je direktor Školske knjige Ante Žužul.

Nagrade su dodijeljene u predvorju novoga radijskog studija Hrvatske radiotelevizije. Prosudbeno povjerenstvo nagrade ove godine radilo je u sastavu: Nikola Batušić, predsjednik, te članovi Branimir Bošnjak, Boris B. Hrovat, Dunja Detoni-Dujmić, Miroslava Vučić i Ivan Ott.

Nagradu »Petar Brečić« utemeljili su Hrvatski radio i Školska knjiga 1999. godine kao spomen na istaknutoga kazališnog kritičara, teatrologa, dramaturga i književnika, a dodjeljuje se godišnje za ostvarenje na području kritike, kazališne ili kulturološke esejslike, dramaturgije i dramaturgije.

Ivana Slunjski

IZLOŽBE – U Muzeju grada Zagreba otvara se izložba nastala trgom boravka glasovita hrvatskog teologa i mislioca u Moskvi

MOSKVA OČIMA JURJA KRIŽANIĆA

ZAGREB – »Moskva 17. stoljeća očima Jurja Križanića« naziv je izložbe koja se u četvrtak otvara u Muzeju grada Zagreba u suradnji s Muzejom grada Moskve. Izložba ide trgom boravka Jurja Križanića (1618. – 1683.), hrvatskoga teologa, mislioca, erudita, prosvjetitelja i slavenskog patriota u Moskvi sredinom 17. stoljeća.

Zbog značenja i uloge Jurja Križanića u ruskoj i hrvatskoj povijesti i kulturi, namjera je ove izložbe – kako piše viši kustos-arheolog i njezin koordinator Boris Mašić – prikazati Moskvu kakvu je vidio Križanić, da bi se, preko muzejskih eksponata i pomagala, rekonstruiralo ozračje i duh 17. stoljeća Rusije.

Riječ je o zemljovidima Moskve, bakrorezima ruskoga umjetnika Apolinarija M. Vaznecova, umjetničkim djelima vrhunskih ruskih slikara s početka 20. stoljeća, bakrorezima nastalim na putovanjima stranaca po Rusiji (A. Meyerberg, E. Palmkwist, A. Oleari), fototipijama moskovskih zdanja, ali i faksimilima radova Jurja Križanića iz fonda Rusokoga državnog arhiva starih spisa.

Tematski je izložba podijeljena u četiri cjeline: »Rusija i međunarodne prilike u 17. stoljeću«, »Društveni i politič-

ki ustroj države i njene prijestolnice Moskve«, »Socijalno – politički život Rusije 17. stoljeća« i »Tobolsk – mjesto Križanićeva uzništva«.

Budući da je i Juraj Križanić prvi put boravio u Moskvi u sklopu stranoga veleposlanstva, većina eksponata u prvoj cjelini tematizira njihov izgled i ulogu u Moskvi, rekon-

struirajući preko njih put od veleposlanstava do rezidencije ruskoga cara u Kremlju.

Unutar druge tematske cjeline izloženi su predmeti koji dokumentiraju politička i duhovna previranja u Rusiji i Moskvi toga vremena. Riječ je o početku apsolutizma i kmetstva ustoličenih Zakonom pomirenja, koji je središ-

nji eksponat toga dijela izložbe. Istodobno je reforma patrijarha Nikona, zbog promjena u liturgiji po uzoru na grčki pravoslavni obred, pobudila neslaganja i snažan otpor s posljedicom crkvenog raskola. Izloženi predmeti također oslikavaju tadašnju rusku carsku obitelj, način njihova života te rusku vojsku.

Kroz treću cjelinu prikazan je način života i običaji Moskvljana te izgled grada u 17. stoljeću. Predmeti iz svakodnevice, od kojih su mnogi bili egzotični i za Križanića, pomažu u dočaravanju životnih prilika onodobne Moskve.

Četvrta je cjelina posvećena petnaestogodišnjem boravku Jurja Križanića u Tobolsku, gdje je Križanić poslan na temelju carskog dekreta 1661. godine, zbog »krivih riječi« ili možda ogovaranja. Planovi toga središta Sibirske oblasti dočaravaju njegov izgled u 17. stoljeću.

Nakon smrti Alekseja I. Mihajovića Križanić se iz Tobolska vratio u Moskvu gdje je kratkotrajno radio u odjelu za veleposlanstva. No, nije bio dobrodošao na dvoru te je 1678. napustio Moskvu i pet godina potom preminuo pod opkoljenim Bečom, u sastavu oslobodilačke vojske poljskoga kralja Jana Sobjeskog.

K. R.

Značajno umjetničko djelo: Zidine Kitajgoroda, V. N. Aralov

IZDANJA – Predstavljena knjiga Jure Kaštelana »Pobude i prizori«

DRAGOCJENA RASUTA BAŠTINA

ZAGREB – Baština velikoga hrvatskoga književnika, baštinika sredozemnog duhovnog ozračja hrvatske poezije Jure Kaštelana ipak nije rasuta. Dokaz tomu je četvrta knjiga Sabranih djela ovog autora pod nazivom »Pobude i prizori«, izdana u nakladništvu Globusa, a koja je predstavljena u srijedu u prostorima Društva hrvatskih književnika.

O knjizi su govorili akademik Tonko Maroević, koji je priredio djelo i napisao pogovor, akademik Ante Sta-

mać, urednik Djela, prof. dr. Vinko Brešić, recenzent, i Tomislav Pušek, direktor Nakladnog zavoda Globus.

»Pobude i prizori« četvrta i posljednja je knjiga Kaštelanovih Sabranih djela.

»Radi se o znatnom broju članaka, pribilježbi, sitnih oblika eseja, prijateljskih zapisa, recenzija, fakultetskih izvješća glede disertacija i magisterija, zacijelo i pisama«, kaže akademik Ante Stamać. Prilozi u knjizi razvrstani su u četiri skupine po nekom od tipoloških kriteri-

ja. U ciklus naslovljen »Pobude« ušli su uglavnom eseji zavičajne inspiracije, a među njima i poetski tekst »Monolog«, dosada neobjavljen. Ciklus »Povodi« nastao je kao kontinuirana suradnja u tjedniku *Vjesnik u srijedu* 1965. i najbliži je novinarsko-reportažnim zadacima.

Najopsežniju grupu »Proslavi« čine brojni Kaštelanovi eseji, među ostalim o Kamovici i Tinu. Ciklus »Prizori« čine Kaštelanovi, manje poznati, predgovori izložbama. Kao primjeri takvih predgo-

vora spominju se dvije pjesme – »Dno mora« i »Oko mene je more« koje nisu uvrštavane u autorove zbirke.

»Okupljajući manje poznate Kaštelanove radove, ponovno sam se suočio s poetskom snagom i metafizičkom pozadinom, unatoč tomu, lapidarnog i jezgrovitog Kaštelanova izraza«, kaže akademik Tonko Maroević. Tu snagu izraza svojim su čitanjem dočarali dramski umjetnici Nada Subotić i Zlatko Crnković.

Goranka Đukić

OBLJETNICE – Predstavljen program Dana Dvorane »Vatroslav Lisinski«

»KEREMPUH« PRVI PUT U HRAMU GLAZBE

ZAGREB – Zagrebačka palača glazbe, Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, koja je prošle godine obilježila tri desetljeća postojanja, tradicionalno će i ove godine proslaviti Dan Dvorane, 29. prosinca, kao spomen na dan kada je prvi put otvorila svoja vrata. S programom svečanosti prisutne su u srijedu, u predvorju Velike dvorane, upoznali ravnatelj Lovro Lisičić i novi umjetnički ravnatelj Tonči Bilić. Program u srijedu, 29. prosinca, počinje svečanom dodjelom nagrade »Ivo Vuljević« za 2004. godinu najboljem mladom glazbeniku, nakon čega će uslijediti i koncert dobitnika. Tijekom večeri u prostorima »Lisinskog« paralelno će se odvijati raznovrsni programi, a prvi put u njima će gostovati kazalište »Kerempuh«, i to s predstavom »Magic Act Show«. Jedan od središnjih događaja bit će Opera gala, koncert Simfonijskoga orkestra Hrvatske radiotelevizije, uz solističke diionice sopranistice Elene Mousic i tenora Dona Bernardinija te uz dirigentsko vodstvo maestra Pavla Dešpalja.

»Swing and Dance Party«, program je što ga za Dan Dvorane priređuje Big band Hrvatskoga glazbenog zavoda s gostima, a Gudački kvartet »Rucner« pripremio je pak

neobičan program pod nazivom »Obsessions«, s nastupom Ane Rucner na električnome violončelu. Mješoviti zbor »Ivan pl. Zajc« izvodit će u predvorju Dvorane crnačke duhovne pjesme, nastupit će i Klapa Jelsa, »Los Caballeros« i »Cubismo«, a u svim prostorima od 21 sat odvijat će se i program Petke Coner »Poziv na ples«. Kao i svake godine, svečanost Dana Dvorane završava filmskom ponoćnom premijerom, ovaj put na repertoaru će biti romantična komedija »Zaplešimo«.

Osvrćući se na rad Dvorane u godini na izmaku, Lisičić je kazao kako je on bio iznimno uspješan, posebno u pro-

gramskome dijelu, koji su svojim gostovanjima obogatili i orkestri poput milanske Scale i budimpeštanskoga Festivalskog orkestra. Spomenuto je i uspješan nastavak radova na održavanju objekta, napomenuvši da je Grad Zagreb ove i prošle godine za te namjene izdvojio 15 milijuna kuna. Lisičić je najavio i dva velika svjetska kongresa koja će se iduće godine održati u Dvorani »Lisinski«, zaključivši da je i stoga potrebno temeljito obnoviti Veliku dvoranu i tehnički sustav.

U glazbenome dijelu nastupio je Zbor HRT-a, koji je izveo kratak božićni program.

Sandra-Viktorija Antić

Raznovrstan i bogat program: Lovro Lisičić i Tonči Bilić ZLATKO KALLE

ARHEOLOGIJA – Rimski medaljoni i Triljska nalazišta

IZ RIMSKIH KOVNICA

ZAGREB – »Rimski medaljoni u hrvatskim muzejima« i »Numini Hippi Fluvii« izložbe su što su ih priredili Arheološki muzej u Zagrebu i Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, a otvorene su u srijedu u spomenutom zagrebačkome muzeju. Prva je ostvarena u suradnji s Muzejom Slavonije u Osijeku, a druga s Muzejom Cetinske krajine u Sinju.

»Te dvije izložbe profiliraju dio hrvatske povijesti, iako velik dio materijala pripada vremenu prije nego što su Hrvati naselili ovaj prostor. To je baština prostora i kao takva pripada hrvatskoj povijesti«, rekao je na otvorenju izložbe prof. dr. Petar Selem, saborski zastupnik i predsjednik

Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu.

Tomislav Šeparović, autor izložbe »Rimski medaljoni u hrvatskim muzejima«, objasnio je kako su »medaljoni brončani, novcu slični proizvodi rimskih kovnica, izradivani u obliku okruglih pločica«. »Medaljoni su povezani uglavnom s vladarskim obiteljima, a dijelili su se prilikom rođenja, vjenčanja, posvojenja, smrti ili dolaskom u odlaskom careva, ali i prigodom vjerskih blagdana. S obzirom da su kovani u malim količinama rijetko se mogu naći«, rekao je Šeparović.

Medaljoni, među kojima su i neki svjetski unikatni, uglavnom su ukrašeni portretima careva i carica te različitim

prikazima iz rimske religije i povijesnih događaja. Izloženi su svi poznati brončani i srebrni novčani medaljoni te dva kasnoantička kontornijata, koja su promicala staru rimsku religiju u doba pojave kršćanstva.

Autor izložbe »Numini Hippi Fluvii«, Ante Milošević, naglasio je kako je postavu cilj predstaviti raznovrsnost arheoloških nalaza iz korita rijeke Cetine u Sinjskom polju, prikupljenih posljednjih desetak godina. Izložena su sječiva, vrhovi kopalja, ilirske kacige, srednjovjekovni željezni mač, rimske brončane amfore i slično. Objke se izložbe mogu razgledati do kraja siječnja.

Božidar Trkulja

DATUMI – Prije 106 godina 15. prosinca otvorena je izložba »Hrvatski salon« u novoj zgradi u Zagrebu

UMJETNIČKI PAVILJON U ZNAKU SUVREMENOSTI

Umjetnički paviljon je institucija čije djelovanje za nacionalnu kulturu i povijest nije dovoljno vrednovano, rečeno je na konferenciji za novinare

ZAGREB – Petnaestoga prosinca 1898. reprezentativnom izložbom »Hrvatski salon« otvoren je Umjetnički paviljon u Zagrebu. Kako bi podsjetili na taj, za hrvatsku umjetnost iznimno važan, datum te na značenje Umjetničkoga paviljona za hrvatsku umjetnost i kulturu općenito, Upravno vijeće Umjetničkoga paviljona na prijedlog ravnatelja odlučilo je 15. prosinca obilježavati kao Dan Umjetničkoga paviljona.

Na novinarskoj konferenciji koja je tim povodom održana u Umjetničkom paviljonu, Miroslav Rožić, član Upravnog vijeća, i Radovan Vuković, ravnatelj Umjetničkoga paviljona, govorili su o djelovanju Paviljona u prošlosti, njegovu današnjem trenutku i o onome što Paviljon želi biti u budućnosti.

Umjetnički paviljon najstariji je izložbeni prostor na slavenskom jugu i jedini objekt koji je namjenski sagrađen za održavanje velikih, reprezentativnih izložbi. Tije-

ni koja je tim povodom održana u Umjetničkom paviljonu, Miroslav Rožić, član Upravnog vijeća, i Radovan Vuković, ravnatelj Umjetničkoga paviljona, govorili su o djelovanju Paviljona u prošlosti, njegovu današnjem trenutku i o onome što Paviljon želi biti u budućnosti.

Umjetnički paviljon najstariji je izložbeni prostor na slavenskom jugu i jedini objekt koji je namjenski sagrađen za održavanje velikih, reprezentativnih izložbi. Tije-

ni koja je tim povodom održana u Umjetničkom paviljonu, Miroslav Rožić, član Upravnog vijeća, i Radovan Vuković, ravnatelj Umjetničkoga paviljona, govorili su o djelovanju Paviljona u prošlosti, njegovu današnjem trenutku i o onome što Paviljon želi biti u budućnosti.

Umjetnički paviljon najstariji je izložbeni prostor na slavenskom jugu i jedini objekt koji je namjenski sagrađen za održavanje velikih, reprezentativnih izložbi. Tije-

Miroslav Rožić i Radovan Vuković u umjetničkom paviljonu

ROBERT RAJTIĆ

Umjetnički paviljon najstariji je izložbeni prostor na slavenskom jugu i jedini objekt koji je namjenski sagrađen za održavanje velikih, reprezentativnih izložbi. Tije-

Miroslav Rožić naglasio je da je Umjetnički paviljon institucija grada Zagreba čije djelovanje za nacionalnu kulturu i povijest nije dovoljno vrednovano. Rožić se založio da se sredstva za tu namjenu osiguraju u proračunu za kulturu grada Zagreba te da se na taj način Umjetnički paviljon izjednači s drugim objektima slične namjene.

Goran Ivanišević